

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е   К О М О Р Е   В О Ј В О Д И Н Е

Година XXVII

Нови Сад, октобар, 1978.

Број 10

САДРЖАЈ

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

Полемика

Јубилеј удружених адвоката —
Изјашњење АК поводом чланка
у „Дневнику”

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Иван Кркљуш

Кривична дела ван Кривичног за-
кона САП Војводине

Др Милијан Поповић

Правна природа самоуправног
права

Др Никола Ворганић

Начела извршног поступка

ПРАВНА ПРАКСА

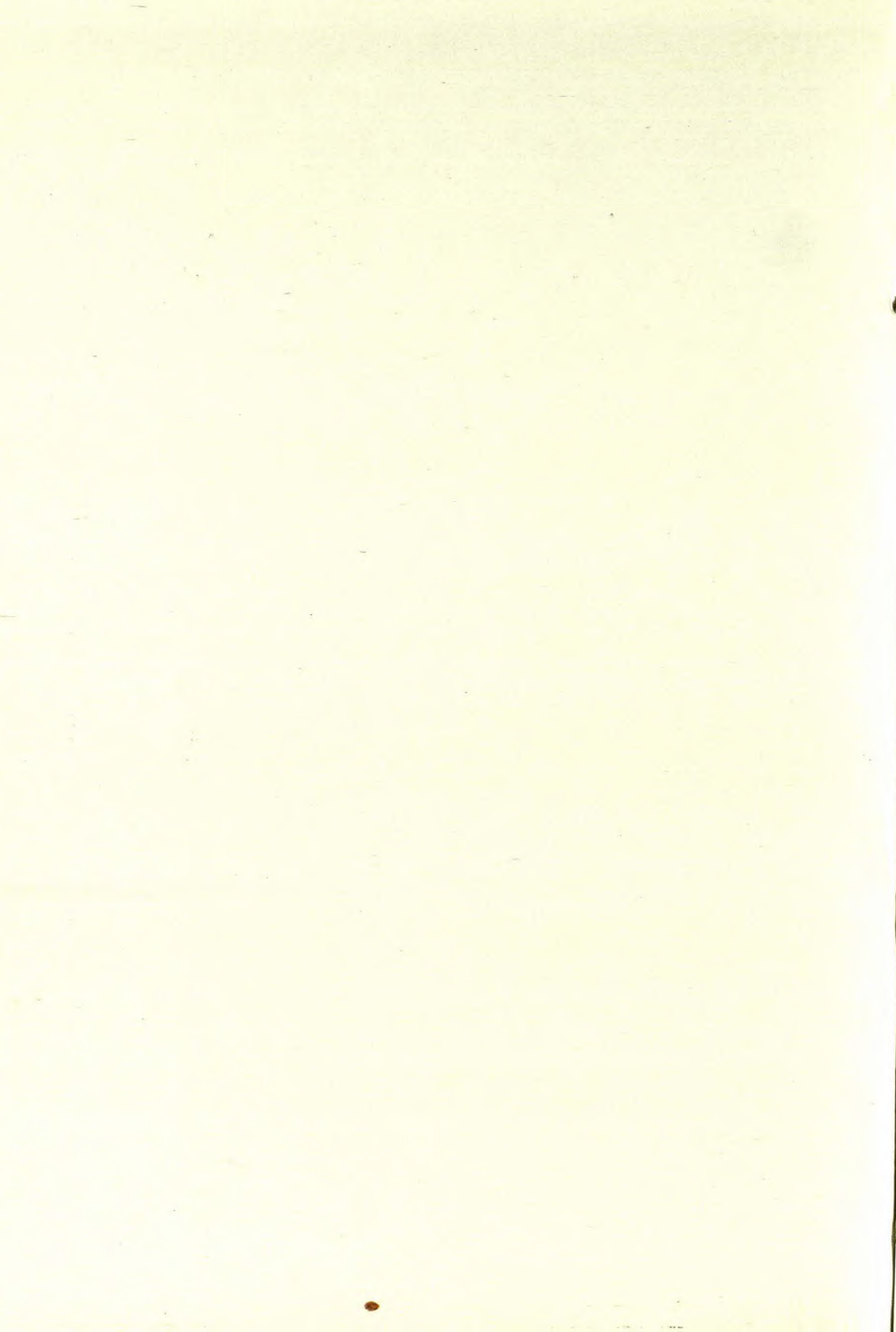
Из судства

САОПШТЕЊА

Из седнице Управног одбора

НЕКРОЛОГ

Олга Царић

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Година XXVII

Нови Сад, октобар, 1978.

Број 10

А Д В О К А Т У Р А И Д Р У Ш Т В О

П О Л Е М И К А

У „Дневнику“ од 11. VI 1978. године објављен је чланак новинара М. Будака, под насловом „Јубилеј удружених адвоката“. Сматрајући да је тиме погрешно информисана јавност, Адвокатска комора Војводине на основу одлуке Управног одбора од 16. јуна 1978. године, а позивом на члан 32. Закона о штампи и другим видовима информација, захтевала је од НИП „Дневник“ да објави изјашњење Адвокатске коморе на тај чланак.

Како „Дневник“ до данас није објавио изјашњење Адвокатске коморе, објављујемо у целости наведени чланак из „Дневника“ и изјашњење Адвокатске коморе Војводине упућено поводом њега „Дневнику“.

ЈУБИЛЕЈ УДРУЖЕНИХ АДВОКАТА

Када се грађанин нађе у ситуацији да затражи помоћ, готово увек је у могућности да се обрати некој друштвено организованој служби. Али, у једној области још немамо довољно развијен тај друштвени сектор пружања помоћи грађанину. То је — адвокатура.

Када грађанин треба да оствари неко своје право, онда се пут тог правног интереса прелази уз помоћ стручњака за правне послове — адвоката. Зашто и за задовољавање овакве потребе грађанину на услузи не постоји, као и у другим областима, друштвено организована служба? У овом случају то значи — зашто не постоји друштвено организована адвокатура?

О томе се код нас доста расправља, а тема је постала још актуелнија када су основи за друштвено организовање адвока-

туре дати у Закону о удруженом раду, а затим и у републичким и покрајинским законима о адвокатској делатности. Често се чују и мишљења да самоуправно организована привреда, а и друштвене делатности, захтевају у свом свакодневном функционисању сарадњу и помоћ друштвено организоване адвокатуре, која у овом погледу може да буде знатно прикладнија од инокосног адвоката.

Подруштвљавање адвокатске делатности код нас се још увек налази на почетним стазама. Шта значи удруживање рада у адвокатури — могло би се практично сагледати ако споменемо новосадску Адвокатску радну заједницу „Законитост”. Управо данас, 11. јуна, овај колектив новосадских адвоката навршио је пет година од дана оснивања. Када је основана јуна 1973. „Законитост” је била прва адвокатска радна заједница у Југославији. Убрзо затим појавиле су се и две у Београду, а касније и у другим местима.

Заједница „Законитост” почела је рад удруживањем четворице адвоката, а данас у овом колективу има 18 запослених. Из дана у дан исказивале су се предности тимског рада удружених адвоката. Бољом и ефикаснијом правном услугом, „Законитост” је стекла углед и поверење грађана и радних организација. Специјализованост у послу, допуњавање у екипном обављању задатака и боља гаранција да ће услуга бити благовремена и потпуна — све су то доказане одлике удруженог рада у адвокатури.

„Законитост” заступа, као стални партнер, већ дуже време неколико великих војвођанских радних колектива: „Агровојводину”, „Југоалат”, ауто-транспортно предузеће „Војводину”, Радио-телевизију Нови Сад, „Нафтагас промет”, „Југодрво” и још десетак других организација. У овим организацијама се може чути тврдња да им је далеко прихватљивије да у оваквим пословима заступања ангажују друштвено организовану адвокатуру.

Треба напоменути да у Војводини постоје још три адвокатске радне заједнице — две у Новом Саду и једна у Зрењанину, које су нешто касније основане. И у њиховом раду се могу запазити и потврдити предности екипног, удруженог рада стручњака за правну помоћ.

М. Будак

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

БРОЈ: 201/1978.

Дана 10. јула 1978. године

НОВИ САД

НИП „ДНЕВНИК“ —

ООУР РЕДАКЦИЈА „ДНЕВНИК“

ГЛАВНОМ И ОДГОВОРНОМ УРЕДНИКУ

НОВИ САД

Булевар 23 Октобра бр. 31

У недељном броју „Дневника“ од 11. јуна 1978. године на трећој страни, под насловом „Јубилеј удружених адвоката“, новинар М. Будак је погрешно информисао јавност, па на основу чл. 32. Закона о штампи и другим видовима информација („Службени лист САПВ“ бр. 24/71. и 10/74), захтевамо да објавите следеће изјашњење:

— Обележавању јубилеја и успеха у раду и развоју сваке друштвене институције, па и адвокатуре, је несумњиво значајан допринос штампе и других средстава јавног информисања. Стога Управни одбор Адвокатске коморе Војводине поздравља саму чињеницу да је у листу „Дневник“ забележен скромни јубилеј једне адвокатске радне заједнице, али не може да не реагује на погрешан прилаз у вредносној оцени начина организовања и облика рада у адвокатури. Не улазећи, при том, у оцену резултата рада адвокатских радних заједница, мора одмах да се истакне да у напису изражен став о томе да је само тако организована адвокатура друштвена, није прихватљив. И то како по интонацији, тако и по садржају. Поготово у могућој интерпретацији таквог схватања, тако да би на претежан део адвокатуре, индивидуално организоване могла бити бачена сенка да је такво обављање адвокатуре изван или чак против друштва. — Карактер адвокатуре и њена реална друштвена и правна позиција не произлази из начина њене организованости и облика рада, већ из функције коју стварно обавља.

Активно учествујући у остварењу уставности и законитости и ангажовано се, у границама закона, борећи за остваривање права и слобода грађана, адвокати реално доприносе остваривању и заштити уставног и правног поретка. Врше, дакле, једну веома значајну друштвену функцију. То ће рећи доприносе одржавању датог начина производње и самоуправних социјалистичких односа. Према томе и када је индивидуално вршена није ни изван ни против друштва, већ у друштву и за друштво. То је једно.

Друго, сви адвокати и када обављају адвокатску делатност у адвокатским радним заједницама и индивидуално, самоуправно су организовани у Адвокатску комору Војводине, у којој и преко које остварују свој самоуправни положај и самоуправна права.

— Радне заједнице су један, а индивидуални рад други облик вршења адвокатске делатности. И један и други облик рада су паралелно предвиђени Законом и једнаки су са гледишта адвокатуре као независне и самосталне друштвене службе.

— Нема стога никаквог основа да би се, у садашњим условима, један облик рада преферирао на рачун другог, поготово не на такав начин који се у односу на индивидуални рад поставља дискриминаторски, односно који индивидуални адвокатски рад тотално дискредитује у једном неприхватљивом контексту.

НОВИ САД, 10. VII 1978. године

ЗА УПРАВНИ ОДБОР
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Председник
Боривој Јекић

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Иван Кркљуш
адвокат у Новом Саду

КРИВИЧНА ДЕЛА ВАН КРИВИЧНОГ ЗАКОНА САП ВОЈВОДИНЕ

— са освртом на Закон о облигационим односима —

Закон о облигационим односима ступа на снагу 1. октобра ове године, што значи, ставља пред јудикатуру потребу изванредно брзе синхронизације пре свега наших схватања појединих категорија које, иако доктринарно присутне и познате, представљају позитивно правну новину у нашем правном систему. Закон отвара широке могућности примене и оних регулатива — постојећих — на које смо били упућени у судовању пред привредним судовима. Флексибилитет појединих законских решења, рецимо у погледу дисквалификације уговора, састоји се управо у чињеници да Закон даје судовима веома широке могућности поступања у пракси, од чега ће зависити егзистенција — у целости или делимично — правног посла.

Добија се општи утисак да Закон не инсистира на искључивости, да су конгентне норме присутне где је у питању поредак, основна начела, и да садржи веома широке диспозитивне регулативе, што опет ствара повећану одговорност за све оне који га примењују.

Међутим, својим значајем и величином, Закон је попуњавајући једну велику празнину, неминовно морао рушити и уклањати са свога широког простора све старо и импровизовано, пре свега на простору облигационог права. Но, свакако да је Закон морао довести до померања и остале граничне области не само грађанског, већ и осталих грана права, јер се није могао обазирати на, ту и тамо постојећа, спорадична и парцијална решења.

Задатак свих упућених на примену Закона је да ту нову, велелепну законодавну четврт, повежу са животом свакодневице, са постојећом старом целином нашег законодавног система, у коме свакако има делова које у догледно време треба рушити и на том новодобијеном простору саградити исто тако модерне и капиталне делове правног система.

Закон о облигационим односима, поред осталих користи, допринеће и потпунијој примени Кривичног закона, чије поједи-

не одредбе — не само што се тиче бланкетарних норми — онакве какве су, без потребе корекције, испуњене принципима и начелима Закона о удруженом раду и овим Законом, неминовно добијају нови сок и нову животност.

Ово се нарочито односи на кривично-правни третман појма одговорног лица, чија је делатност и активност ограничена статутом, или самоуправним општим актом организације удруженог рада, тако да закључивање уговора од стране одговорног лица подлеже одобрењу одређеног органа. То значи да одговорно лице није више инокосни пословодни орган, већ се овај појам, с обзиром на начин креирања правних односа, мора тумачити новим приступима и оценама.

Анализа једног кривичног дела из главе кривичних дела против привреде Кривичног закона Социјалистичке Аутономне Покрајине Војводине (у даљем тексту Кривични закон) доприноси, сматрамо, бољем разјашњавању ове наше тезе.

Одабрали смо кривично дело из чл. 99. Проузроковање стечаја, јер ово дело отвара могућности анализа и из ширих аспеката који ће бити предмет овога чланка.

I

Као уводну напомену можемо констатовати да је чл. 99. Кривичног закона, уз термилошки осавремењену трансформацију, прихватио идентично решење чл. 213-а Кривичног законика — посебног дела.

Ради лакшег праћења, подсетићемо на текст који гласи:

(1) Одговорно лице у организацији удруженог рада или другом друштвеном правном лицу које врши привредну делатност, које знајући за неспособност плаћања организације удруженог рада односно другог друштвеног правног лица, нерационалним трошењем средстава или њиховим отуђивањем у бесцење, прекомерним задужењем, преузимањем несразмерних обавеза, лакомисленим закључивањем или обнављањем уговора са лицима неспособним за плаћање, или пропуштањем благовременог остваривања потраживања, проузрокује стечај организације удруженог рада или другог друштвеног правног лица...

(2) Ако је дело из става 1. овог члана учињено из нехата...

Чак и да не пледирамо на решења Закона о облигационим односима, морамо напоменути да је ово дело конципирано, овако како је цитирано, у време свестране разраде Уставних начела и доношења Закона о удруженом раду, који је на једном широком самоуправном концепту, одредио активност појединих органа и њихове ингеренције, дајући сасвим друге димензије, рецимо, директору као одговорном лицу. Поред тога у то време је увелико био на снази Закон о обезбеђењу плаћања између корисника друштвених средстава (Сл. лист СФРЈ, 60/75) о коме ће у даљем излагању бити детаљно речи.

Свакако да би указивање на генезу одговорности за проузроковање стечаја било неопходно с обзиром да је овај проблем,

истина не у кривично-правним релацијама, веома дуго присутан у нашем правном систему.

II

Банкротство, стечај, принудна ликвидација и сл. представљају разне термине за један од облика престанка правног лица, односно за делимично ограничење пословне способности физичког лица, уколико се ради о трговцима у капиталистичким привредним системима. Овај престанак је правно релевантна чињеница за правне односе тих лица и трећих субјеката права који, по правилу, трпе негативне последице таквог престанка одређеног привредног субјективитета.

Ради тога се, веома давно, нарочито у развијеним привредним системима, јавила потреба заштите интереса и права трећих лица, не само кроз привредно правну нормативу, већ и путем кривичног законодавства.

Кривични законик старе Југославије од 27. I 1929. године садржао је одељак „Банкротство и сродна кривична дела” — дело лажног банкротства, дело нехатног или простог банкротства, стављање поверилаца у повољнији положај итд. Међутим, овај закон је садржао и одредбу о одговорности појединих физичких лица (§ 356) када је стечајни дужник „друштво, задруга или удружења”. У том случају на одговорност ће се позвати чланови надзорног и управног одбора, директори, прокуристи и ликвидатор акционарских друштава, као и одговорни органи јавног и командитног друштва или друштва са ограниченом одговорношћу и друштва за почесна (појединачна) предузећа. Даља последица дисквалификације ових субјеката (§ 350) била је могућност изрицања мере безбедности забране самосталног вођења трговине у случају ако стечајни дужник буде осуђен. Ова мера се протеже и на могућност забране чланства у управном или надзорном одбору за директора, прокуристу или ликвидатора акционарског друштва. Ове одредбе су скоро идентичне са нормама Аустријског кривичног законика из 1852. године, који је 1914. године допуњен материјом тзв. стечајног кривичног права, као и са Угарским казним законом о злочинима и преступима (в. зак. чл. из 1878. новелиран 1908).

Од новијих кривичних закона свакако је најинтересантнији Кривични законик Швајцарске од 21. XII 1937. године, који поред одредаба о одговорности органа правног лица, садржи нормативе које проширују круг лица која могу одговорати, с једне стране, а с друге стране предвиђа могућност „губитка грађанских права”, истина, схваћено у релацијама привредне делатности. Имали смо још увид у Грчки кривични законик од 17. августа 1950. године, који знатно уже нормира ову материју.

Из изложеног се види да је дисквалификација ишла од примарних кривичних санкција, до секундарних, тзв. споредних казни, уперених на обезбеђење друштва од евентуалних могућности понављања стечаја.

III

Почетак регулписања ове материје у нашем правном систему долази у годинама после преласка са административног на самоуправно руковођење привредом. Право управљање претпостављало је и одговорност, па је законодавац стао на становиште да неизвршавање обавеза треба да повлачи и извесне негативне последице. Последица ових интенција била је одговорност за принудну ликвидацију уколико је она скривљена лошим пословањем и немарним радом. Реч је о пропису из чл. 53. Уредбе о престанку предузећа и радњи донетој 1953. године (у даљем тексту бивши пропис). Овај члан је гласио:

„Радници и службеници који су били чланови радничког савета у периоду од годину дана пре отварања поступка принудне ликвидације, а чијом је кривицом дошло предузеће у немогућност да извршава своје обавезе, губе право да за 1—3 године по закључењу поступка принудне ликвидације буду бирани у органе било које привредне организације.

Радници и службеници који су били чланови управног одбора у периоду од годину дана пре отварања поступка принудне ликвидације, а чијом је кривицом предузеће дошло у немогућност да извршава своје обавезе, губе право да за 1—3 године по закључењу поступка принудне ликвидације буду бирани у органе и постављани на руководне положаје било које привредне организације или органа државне управе.

Лице које је било директор предузећа у периоду од године дана пре отварања поступка принудне ликвидације, а чијом је кривицом предузеће дошло у немогућност да извршава своје обавезе, губи право да за 1—5 година по закључењу поступка принудне ликвидације буде биран у органе или постављан на руководни положај било које привредне организације или органа државне управе. Лица која су у истом времену заузимала друге руководеће положаје у предузећу (комерцијални директор, директор привредно-рачунског одељења, шеф књиговодства, шеф погона, главни инжењер, пословођа продавнице и радионице и слично) губе та права за 1—3 године.

Степен одговорности појединих лица из претходних ставова, као и време за које не могу бити бирани у органе привредне организације односно постављани на руководне положаје, утврђује ликвидационо веће у одлуци о закључењу поступка принудне ликвидације”.

Овај текст упоређен са раније цитираним законским прописом из чл. 99. Кривичног закона указује на извесне заједничке компоненте и на неке суштинске разлике.

Оба текста, и бивши пропис и сада важећи чл. 99, садрже као заштитни објект, не толико интегритет привредног система, колико нормално и законито функционисање одређеног привредног сегмента. Оба текста, као последицу, траже проузроковање стечаја. Оба, разуме се, траже кривицу и коначно, оба претпостављају као извршиоца, одговорно лице.

Бивши пропис претпостављао је и постојање једног субјективно-објективног елемента — стаж, квалификовани, од годину дана.

Интересантно је детаљније испитати појам одговорног лица. Према Кривичном закону, то је, да тако кажемо, обично одговорно лице, дакле онај радник који је овлашћен да у складу са нормативним актима врши одређене диспозиције са средствима у организацији удруженог рада, и ако те диспозиције буду негативне па доведу до стечаја, испуњене су објективне претпоставке кривичне одговорности.

Бивши пропис правио је разлику између радника и службеника који су били чланови радничког савета односно управног одбора с једне стране и директора, тј. лица која су „... заузимала друге руководне положаје у предузећу...“ с друге стране. Само раздвајање „радника и службеника“ чланова органа и „лица“ у својству директора или другог руководећег статуса, упућује на закључак да је ова друга категорија номинирана као „одговорно лице“ из Кривичног закона. То даље значи да је бивши пропис одредио дисквалификацију како стручних извршиоца појединих послова, као непосредно одговорних за њихово нормално функционисање, тако и одговорност чланова органа управљања. Та одговорност се завршавала забраном бирања у органе самоуправљања односно постављања на руководне положаје у радној организацији, односно у органе државне управе.

Јасно је да је еволуција система самоуправљања морала довести, релативно брзо, до укидања таквих решења, јер је самоуправно право неотуђиво право радног човека. Устав САП Војводине у основним начелима II, прокламује:

„неприкосновену основу положаја и улоге човека чини:

Право на самоуправљање на основу кога сваки радни човек, равноправно са другим радним људима, одлучује о свом раду, условима и резултатима рада, о сопственим и заједничким интересима и о усмеравању друштвеног развика, организује власт и управља другим друштвеним пословима“.

То значи да ни под којим условима, па ни законом, радни човек ове социјалистичке самоуправне заједнице не може бити лишен тога права.

IV

Закон о облигационим односима садржи одредбе о важности уговора које закључи одговорно лице, па ћемо се у даљој анализи вратити на уводну напомену.

Већ у глави Основна начела, чл. 1. говори да је сврха регулативе „... обезбеђење одговорности организација удруженог рада и других учесника у правном промету за извршење њихових обавеза а тиме и за остварење и развој социјалистичких самоуправних друштвено-економских односа...“ што најбоље илуструје основни концепт закона када је реч о друштвеним

средствима. Исто начело прокламује и чл. 3. који говори да „... Друштвена правна лица учествују у облигационим односима у остваривању права располагања друштвеним средствима којима управљају радници у основним и другим организацијама удруженог рада, односно радни људи у другим друштвеним правним лицима.” „Друштвена правна лица остварују право располагања друштвеним средствима у облигационим односима са гласно одлукама које радници у основним и другим организацијама удруженог рада, односно радни људи у другим друштвеним правним лицима доносе у складу са статутом, другим самоуправним општим актом и законом” што јасно говори о томе да је сфера облигационих односа, њихов циљ, смисао, структура, пренета са једног човека, једног одговорног лица, на све радне људе, јер ако у статуту, односно другом општем самоуправном акту, у чијем доношењу је учествовао читав колектив, постоје пропозиције за остваривање права располагања друштвеним средствима, онда значи да су уговори и други инструменти облигационог права израз воље колектива. То значи да воља, чији је израз основни елеменат уговора, није израз једног лица, па појам одговорног лица у кривично-правном смислу, мора бити третиран знатно флексибилније.

Поред овог ограничења воље „одговорног лица” постоје и даља у чл. 4, 5. и 6. закона, тј. „везаност за своје планове, за обезбеђење извршења материјалних обавеза преузетих самоуправним споразумима о основама планова самоуправних организација и заједница и договорима о основама планова друштвено-политичких заједница”. Ограничење поступања у заснивању облигационих односа је и друштвени договор. Члан 7. Закона, који говори о садржају у облигационим односима, нормира да је та „садржина у односима међусобне зависности, узајамне одговорности као и солидарности радника заснованој на самоуправљању и друштвеној својини средствима за производњу...” „Међусобни односи заснивају се на циљевима трајне сарадње и остваривању других заједничких интереса.”

Ако се томе дода начело истакнуто у чл. 10. Закона да учесници у промету, код слободних уређења облигационих односа морају поштовати Уставом утврђена начела друштвеног уређења, конгентне прописе као и морал социјалистичког самоуправног друштва, онда је јасно да је самовоља у вршењу облигационих односа скоро искључена.

Начело савесности и поштења, начело забране злоупотребе права, забрана стварања монополистичког положаја, начело еквиваленције, начело забране проузроковања штете, обавеза понашања учесника у облигационим односима пажњом доброг привредника, односно доброг домаћина, начело примене добрих пословних обичаја итд. говоре, поред осталих, у прилог постојања читавог система мера и норми које обезбеђују широку, свестрану, сталну и ефикасну не само контролу, него и гаран-

цију одвијања облигационих односа посредством најширег круга, а мирне душе можемо рећи посредством свих радних људи у својству самоуправљача.

Сва ова начела могла би се сматрати општим и декларативним да нису разрађена у чл. 55. Закона о облигационим односима који гласи:

„Када је статутом или другим самоуправним општим актом организације удруженог рада одређено и у судски регистар уписано да њен заступник може закључити одређени уговор само уз сагласност неког органа, сагласност се може дати претходно, истовремено или накнадно, ако што друго није уписано у регистар.”

... (остали ставови нису од интереса за наше излагање.)

Иако је ова одредба и раније била присутна у нашем правном систему, само један мали број организација удруженог рада инкорпорисао је у своја самоуправна документа, па Закон и у том правцу отвара широке перспективе.

Из до сада изложеног скоро је немогуће замислити да одговорно лице „нерационално” троши средства, односно да их отуђује у бесцење, тј. да се прекомерно задужује, односно да преузима несразмерне обавезе или да „лакомислено” закључује уговоре, јер је „обнављање уговора” само плеоназам, будући да је сваки обновљени уговор ипак само „закључени уговор”.

V

Друштво је веома заинтересовано како ће се трошити његова средства. Ово претпоставља заинтересованост са колико рационалности и репродуктивним ефектима ће та средства бити коришћена и трошена. Ради тога се указала потреба превентивне интервенције друштва, па су тако креиране законске одредбе веома ефикасне заштите друштвене имовине, много ригорозније и много ефикасније од кривичног дела из чл. 99. Кривичног закона.

Да не би дошло до последице из чл. 99. — стечаја, поједине радње из овог дела инкриминисане су као посебно кривично дело. Значи да су извесне радње извршења из овог члана, на неки начин искључене, самим постојањем кривично-правне превентиве фиксирани у осталим законима који садрже и кривичне одредбе.

Прекомерно задуживање и преузимање несразмерних обавеза, лакомислено закључивање, односно обнављање уговора са лицима неспособним за плаћање, у свакој појединачној радњи, дакле, без потребе наступања тако драстичне последице — стечаја, представљају кривична дела фиксирана у Закону о обезбеђењу плаћања између корисника друштвених средстава (Сл. лист СФРЈ, 60/75).

Овај Закон нормира да су корисници друштвених средстава, који међусобно заснивају дужничко-поверилачке односе,

дужни да обезбеде плаћање обавеза на начин предвиђен законом, тј. путем чека, менице са авалом, неопозивим акредитивом и гаранцијом, све ово, разуме се, ако плаћање није извршено на начин предвиђен позитивним прописима.

Дужник који није извршио своје доспеле обавезе не може заснивати нове дужничко-поверилачке односе по основу инвестиција, не може одобравати кредите, не може давати гаранције, не може авалирати менице, ни давати овлашћења за давање гаранције док те обавезе не изврши (чл. 4. цит. закона).

Ако се ове норме прекрше, предвиђен је читав низ веома ригорозних санкција, па и кривично правних све уперене на стриктно и потпуно обезбеђење примене закона.

„Одговорно лице код корисника друштвених средстава — дужника које знајући да није обезбеђено плаћање по одредбама овог закона, закључи уговор о куповини робе, односно вршења услуге, или које закључи уговор о инвестицији, казниће се за кривично дело казном затвора најмање три године” (чл. 45).

„Одговорно лице код корисника друштвених средстава — извођача инвестиционих радова, односно испоручиоца опреме, које, знајући да нису примљени инструменти обезбеђења плаћања по овом закону, да налог за почињање инвестиционих радова, казниће се за кривично дело казном затвора најмање три месеца” (чл. 46).

„Одговорно лице у банци или код корисника друштвених средстава које неовлашћено, или прекорачењем овлашћења обавезе банку или корисника друштвених средстава издавањем инструмената плаћања и инструмената обезбеђења плаћања, па до извршења обавезе не дође, казниће се за кривично дело казном затвора најмање три месеца” (чл. 47).

Ако се овоме додају и одговорност одговорног лица за привредни преступ, као и могућност изрицања заштитне мере према одговорном лицу забране вршења послова који су везани за располагање друштвеним средствима, у трајању од 1—3 године (чл. 48), односно веома високе новчане казне од 50.000 до 200.000 динара за привредни преступ корисника друштвених средстава „... ако у прописаном року не да инструменте обезбеђења плаћања...” односно „... ако не изда налог за наплату потраживања...” (чл. 49, ст. 1, тач. 6. и 16. Закона), те, коначно, ако се има у виду да се ови заштитни инструменти мултиплицирају у поновљеним случајевима како према кориснику друштвених средстава, тако и према одговорном лицу, онда се мора наметнути закључак да је скоро свака радња из чл. 99. Кривичног закона инкриминисана као посебно кривично дело, односно као веома тежак привредни преступ.

Чак је и субјективна компонента у кривично-правним одредбама Закона о обезбеђењу плаћања... много одређенија, много ригорознија и уперена на максимално ефикасну заштиту друштвених средстава. Док одредба из чл. 99. Кривичног закона тражи да је одговорно лице предузимало инкриминисане радње

„...знајући за неспособност плаћања организације...”, дотле чл. 45. тражи да је одговорно лице поступало „...знајући да није обезбеђено плаћање”, што значи да је једна једина радња покривена кривичном заштитом и показује се као двострука превентива у очувању интегритета друштвених средстава. Јер радна организација може бити способна за плаћање, може добро и солидно пословати, не мора доћи ни до какве штетне последице ако се закључи уговор о куповини робе односно вршења услуга, по којима није обезбеђено плаћање по одредбама закона, па да све то буде ирелевантно и да до кривичне одговорности дође самим сазнањем да није обезбеђено плаћање по одредбама закона.

Кривично дело Проузроковање стечаја предвиђа одговорност и за умишљај и за нехат, док кривична дела из Закона о обезбеђењу плаћања познају само умишљај као субјективну компоненту дела.

Интересантно је упоређење и с обзиром на заштитни објект. Код кривичног дела проузроковања стечаја, из саме номинације дела, јасно је да је последица стечаја, јер без стечаја не постоје елементи кривичног дела. Предмет заштите је, према томе, радна организација као целина. У овим другим третираним случајевима, предмет заштите је испуњење уговора, нормалног функционисања и одвијања дужничко-поверилачких односа, будући да је један од основних елемената уговора цена, а та цена мора бити и плаћена, или њена исплата обезбеђена, што све, посматрано из ширег друштвеног аспекта, обезбеђује и гарантује трошење у складу са могућностима, избегавање стварања обавеза без покрића, дакле, спречавање преливања, без еквиваленције и трошење туђег рада.

Колико су кривичне одредбе из Закона о обезбеђењу плаћања ригорозне и друштвено оправдане говори и запрећена казна која је иста као и за дело Проузроковања стечаја извршеног из нехата.

*
**

Горе изложено има, поред осталог, за циљ да укаже како једна материја може бити ефикасно регулисана у склопу грађанско-правних релација, јер је цео Закон о обезбеђењу плаћања у ствари одлучан захват за стабилизацију привреде, па су кривично-правне одредбе овог закона логична последица санкционисања начела и понашања одређена законом.

То никако не значи да је доведена у питање егзистенција кривичног дела из чл. 99. Кривичног закона, али неминовно намеће закључак да се ово дело мора „допунити”, освежити, испунити новим решењима, новим тенденцијама, новим погледима и адаптирати новим решењима која је наша динамична привреда наметнула.

Један од нових стимуланса за шире и креативније посма-
трање појединих одредаба из Кривичног закона, а нарочито из
главе Кривична дела против привреде, представља и Закон о
облигационим односима.

Др Милијан Поповић

ванр. професор Правног факултета у Н. Саду

ПРАВНА ПРИРОДА САМОУПРАВНОГ ПРАВА

У савременој југословенској теорији права постоји спор у погледу правне природе (карактера) самоуправног права. Грубо узев, сва схватања о правној природи самоуправног права могу да се сврстају у три групе. По првом схватању, између самоуправног права и права нема битних разлика. Друго схватање указује на мешовит карактер самоуправног права (делом право, делом негација права). По трећем схватању, самоуправно право представља негацију права.

I

Типичан представник првог схватања — самоуправно право је прâво право је Никола Висковић, присталица тзв. тродимензионалног схватања права.

Да би доказао да је самоуправно право прâво право, Висковић је претходно морао да изврши корекцију у самом појму права. По његовом мишљењу, неопходна је „релативизација и допуна” марксистичког схватања права „с обзиром на искуствене податке”¹.

Тако, прво је потребна релативизација државне принуде. Послуживши се историјско-генетичким приступом, Висковић покушава да докаже како већина правних поредака у прошлости није била везана за државну власт. Правни пореди су настајали и развијали се у оквирима разних друштвених група, као што су: племенске, комуналне, сталешке, задружне, верске, трговачке². Битно је, наводно, за правни поредак да је везан „за економско-политичку власт уопште” као и „за могућност примене организиране физичке присиле”³. Није битно да је правни поредак везан за државу иако је, иначе, држава била „привилегован историјски извор права”.

¹ В. Висковић: Појам права и самоуправно право, Правна мисао (Сарајево), 11—12/1975.

² Исто.

³ Исто.

Висковић је, потом, извршио релативизацију класности. По његовом мишљењу, право није једино узроковано класним сукобом, иако је, наравно, класни сукоб „главни непосредни извор права”, с једне стране, и, с друге стране, „облик посредовања свих осталих међуљудских сукоба”. Висковић сматра да је право условљено сукобима интереса „који својим значајем и интензитетом угрожавају постојање и редовно функционисање успостављених друштвених система, а које сукобе силом треба разрешавати да би се друштвени систем одржао”.⁴

После ових начелних разматрања Висковић је прешао на конкретну расправу о самоуправном праву. Самоуправно право, као и социјалистичко, каже Висковић, није никакво „полуправо” или „право у одумирању”, већ је прavo право („у суштини поседује све битне карактеристике права”). Овај закључак Висковић поткрепљује доказима.

Тако на плану друштвених односа, као и код сваког права, и у нас, постоје *конфликтни* друштвени односи „који угрожавају социјалистички друштвени систем”, као што су у почетку⁵: сукоби између свргнуте буржуазије и победничког пролетаријата, сукоби између радника и сељака, сукоби између становништва неразвијених и развијених крајева, сукоби између делова саме владајуће радничке класе. Касније, са новим друштвеним раслојавањем, јављају се и нови друштвени сукоби „који угрожавају права и тековине социјалистичке револуције”.⁶

Исто тако, и на аксиолошком плану „достоје вредносни судови којима се оправдавају становити начин друштвене расподеле и организације”.⁷

Најзад, и на техничком плану, као и код сваког права, и у самоуправном праву постоје друштвене норме, „које су гарантиране физичком присилом организације економско-политичке власти”.

II

Већина савремених југословенских правних писаца заступа, по нашем мишљењу, исправан став да је самоуправно право на садашњој етапи развоја делом право, делом негација права. По ширини захвата и дубини анализе издвајају се у том правцу схватања проф. Лукића и проф. Борђевића.

Лукић полази од става да је социјалистичко право претежно право, пошто је обезбеђено државном принудом. Он разликује две врсте права с обзиром на доносиоце, нормотворце. Једно је право, државно право у ужем смислу (кад држава ствара оба дела правне норме — диспозицију и санкцију), а друго право је недржавно право (кад диспозицију или санкцију не

⁴ В. Висковић: Појам права и самоуправно право, Правна мисао (Сарајево), 11—12/1975.

⁵ Исто.

⁶ Исто.

⁷ Исто.

ствара држава него неки други субјект)⁸. Ипак, и ово недржавно право је државно право у ширем смислу, пошто држава обезбеђује његову примену (примену санкције). Самоуправно право припада типу овог, недржавног права. То је још увек право, пошто му држава својим ауторитетом обезбеђује примену. Лукић разликује две врсте норми у самоуправном праву. Једна врста спада у право (па и у самоуправно право), јер се ослања на државну санкцију. Друга, пак, врста норми су самоуправне норме, које не санкционише држава. Оне не улазе у право, па ни у самоуправно право. Оне су „зачетак будућег слободног друштвеног нормативног система“, негација права уопште, и самоуправног посебно⁹. Тако Лукић разликује норме државног права, норме самоуправног права (прелаз од државног права према слободним друштвеним нормама) и слободне друштвене норме. У процесу одумирања права извесне норме државног права непосредно престају да важе („поготову оне које регулишу односе чисто класне природе“), док остале норме државног права, пре него што се претворе у аутономне друштвене прописе, прелазе претходно у самоуправно право¹⁰. Што се, пак, самоуправног права тиче, норме тог права ће се, најчешће, претворити у друштвене норме (а не непосредно престајати да важе).

Ђорђевићево схватање, такође је ванредно занимљиво. Он у самоуправном односно, шире, аутономном праву разликује са становишта степена аутономности: пуно аутономно право, условно пуно аутономно право и дириговано (пренето) аутономно право.¹¹ У пуно аутономно право спадају „потпуно самосталне и оригиналне правне норме“; у условно пуно аутономно право — норме које су „инициране од друштва односно устава и закона“; најзад, у дириговано (пренето) аутономно право — норме које су „усмерене и глобално одређене у законима“. Аутономно право у Југославији је углавном дириговано аутономно право. Оно је, сматра Ђорђевић, више израз децентрализације и деконцентрације (а мање правне друштвене самоуправе). Ипак, и овако ограничено аутономно право је „нова појава у историји права“. Што се тиче структуре аутономног права, аутономно право садржи како „класичне облике писаног и обавезног нормирања“ (пропис и општи акт), тако и „параправне акте“ (закључак и слични акти)¹².

И други писци, као на пример Путић¹³ („...и ми стојимо на становишту да су самоуправне норме у својој основи правне

⁸ В. Лукић: Самоуправно право и самоуправне норме, Правна мисао (Сарајево), 11—12/1975.

⁹ Исто.

¹⁰ Исто. В. И. Лукић: Самоуправно право и право, Самоуправно право, 2/1975.

¹¹ В. Ђорђевић: Аутономно право и друштвено самоуправљање, Правни живот, 1/1967.

¹² Исто.

¹³ В. Путић: Смисао и функција самоуправне норме, Правна мисао (Сарајево), 11—12/1975.

норме... ове су норме још правне јер и оне као и право уопште су једнака мерила за неједнаке субјекте... али баш зато јер су у темељним друштвеним односима, а затим и у другим друштвеним сферама наступиле битне промене које дају социјалистички садржај и смер друштвеном кретању у нас, право се уопште трансформише у аутономне друштвене регулативе, а самоуправно право је само део права у коме је тај процес отишао најдаље..."), уочавају мешовити и противречан карактер самоуправног права. За разлику од Лукића и Борђевића, Пупић не издваја две врсте норми у самоуправном праву — правне и чисто друштвене, већ само указује да су (јединствене) норме самоуправног права у исто време и правне (јер су још право) и ванправне (јер већ делом представљају негацију права).

III

Известан број писаца, и раније и данас, истичу да је самоуправно право негација права.

Тако је Јосип Хрнчевић још 1955, узимајући реч у дискусији о теорији права, истакао да би било погрешно ако би се нове друштвене норме прогласиле правним. То би унело „збрку у појмове“. Наведене друштвене норме „излазе из сфере државног регулисања и правне принуде“¹⁴.

¹⁴ В. Хрнчевић: Дискусија о теорији права, Наша стварност, 10/1955.

Др Никола Воргић
адвокат у Новом Саду

НАЧЕЛА ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА*

Појам и карактеристике извршног права

Одлука суда или неког другог органа којом се налаже одређено давање, чињење, трпљење или пропуштање (чинидаба) није сама за себе довољна за дефинитивну заштиту и остваривање повређених или угрожених субјективних права. То стога, што лица којима је једном кондемпнаторном одлуком наложено да изврше одређену чинидбу то неће или нису у стању. Отуда произилази потреба да се, у складу са природом права, и средствима принуде обезбеди реализација санкције одлуке којима је констатована повреда или угрожавање једног субјективног права. Или тачније, стави у покрет норма и механизам санкције.

Модерно право искључује могућност да појединци сами и сопственим средствима прибављају заштиту својих права, осим у изузетним случајевима дозвољене самопомоћи. Принудно остваривање санкције кондемпнаторних одлука може се данас тражити и постићи само интервенцијом одређених државних органа, под условима и на начин који је објективно и унапред прописан.

Скуп правних правила (норми) којима се регулише делатност суда и других учесника у ефектизацији или обезбеђењу правних захтева средствима државне принуде чини извршно право. У складу с тим, извршни поступак се састоји у низу (скупу) међусобно условљених и повезаних радњи суда и странака (као и других учесника) које се предузимају или могу предузети у циљу принудне реализације санкције одређене одлуке—норме. Чине га при том не само поступак намирања, већ и средства обезбеђења.

Основно обележје извршног поступка је његов репресивни карактер. Радње које суд у овом поступку предузима имају карактер принуде према ономе ко је дужан да изврши одређену чинидбу односно, према коме се предузимају мере обезбеђења.

* Закон о извршном поступку, на основу кога је рађен овај преглед начела, ступио је на снагу 1. X 1978. године.

Непосредан циљ извршног поступка је да се остваре или обезбеде захтеви оних чија су права повређена или угрожена или — да се факта саобразе праву констатованом у одлуци (извршном наслову). Његов крајњи циљ је, међутим, као и грађанског процесног права уопште: очување и заштита датог правног поретка, ефикасности и важења права. И извршно право, односно поступак имају у крајњој линији инструменталан карактер.

Извршни поступак се оснива (опредељен је) одређеним начелима, детерминисаним његовом природом и сврхом. Од ових начела ће даље бити сумарно изложена само главнија и то претежно у мери њиховог одступања (модалитета) према општим начелима грађанског процесног права. Наравно, без претензија на потпуност и аподиктичност.

Начело диспозиције и официозности

Извршни поступак карактерише једна хармонична коезистенција начела диспозиције и официозности. Прво произилази из основних карактеристика и природе имовинско-правних односа и захтева. Друго треба да обезбеди заштиту јавних интереса, будући је ефектизација права у остваривању правног поретка од општијег значаја и кад се врши на индивидуалном плану.

Суд ће дозволити извршење само по предлогу странке којој припада захтев. То је правило извршног права: поступак извршења и поступак обезбеђења покрећу се на предлог повериоца. Ако су у питању имовинскоправни захтеви, извршни поступак се, као ни парнични не покреће по службеној дужности.¹

Осим тога, ни у извршном поступку суд не може да одлучује преко и мимо предлога за извршење. И то како у погледу самог захтева, тако (по правилу) и у погледу предмета намирења и средстава извршења. Само извршење се спроводи у границама одређеним у решењу о извршењу.

Одржавање у току извршног поступка зависи такође од повериоца. Поверилац може у свако доба, у току поступка, повући предлог за извршење. И то у целини или делимично и, без пристанка дужника. Суд је у том случају дужан да извршење обустави. Само се по себи разуме да поверилац може и у току поступка располагати извршним захтевом (одрицање нпр.). За разлику од чисто процесних диспозиција, материјалне диспозиције зависе искључиво од странака.

Странке могу утицати на ток поступка не само на активан начин, већ и пропуштањем одређених процесних радњи. Суд ће нпр. обуставити поступак ако ниједна од странака није ставила предлог за друго надметање у прописаном року, односно пред-

¹ Одредба става 2. члана 2. ЗИП односи се, по нашем мишљењу, на захтеве који нису имовинскоправни, нпр. новчане казне и сл.

лог за поновну продају путем непосредне погодбе. Или, ако поверилац не стави у одређеном року предлог за нову продају непокретности која се није могла продати ни на другом рочишту, што важи и за неке друге случајеве.

Како се види, начело диспозитије је у извршном поступку у извесним аспектима и више наглашено но у парничном поступку (повлачење тужбе нпр. само уз пристанак туженика итд.), али је за разлику од парничног поступка у извршном поступку ипак тежиште на принципу службеног поступања (официозност). Иако се извршни поступак покреће по предлогу повериоца, правило је да се само спровођење извршења одвија по службеној дужности. Диспозитије везане за управљањем поступком су искључиво у рукама суда, као јавног органа. И то како у материјалном, тако и у формалном смислу.

Официозност се у извршном поступку изражава у више праваца.

Тако и најпре: у погледу избора и обављања (спровођења) извршних радњи. Извршни суд по својој иницијативи и службеној дужности предузима све радње које су потребне и нужне да би се дозвољено извршење спровело. То даље вреди и у погледу утврђивања и доказивања чињеница. Извршни суд по својој оцени и иницијативи (*ex offio*) предузима или наређује да се предузму одређене радње за објашњење или утврђивање релевантних чињеница и то, најчешће, без посредовања странака или других учесника у поступку. У оквир службених дужности извршног суда спада најзад и његово право и дужност да руководи и врши надзор над радом извршних органа. Али странке могу тражити од суда да се отклоне неправилности које ови органи (службена лица) учине у спровођењу извршења.

Од воље странака зависи, дакле, покретање поступка али не и његово даље развијање. Осим мањих изузетака (поновна дражба и сл.), спровођење поступка извршења припада искључиво надлежном суду. Управо у ближој или даљој вези са тим, у извршном поступку нема повраћаја у пребашње стање због пропуштања рочишта или рокова (осим за жалбу и приговор), нити се пропусти странака или учесника да дају одређене изјаве или предузму радње могу накнадно отклонити. Изостанак једне или обеју странака и учесника са рочишта, као и њихово неодазивање позиву суда ради саслушања, не спречава суд да даље поступа.

Усменост, непосредност, јавност

У погледу извршних радњи као материјалних аката извршних органа, питање усмености и писмености се готово и не поставља. Једино је правило да извршни орган о свакој радњи састави кратак записник-белешку.

Што се пак тиче процесних радњи, за њихово предузимање у извршном поступку по правилу важи начело писмености. Из-

вршни суд доноси своје одлуке и кад странке нису пред њим усмено изложиле своје предлоге и захтеве и расправљале у слободном говору. Управо је правило да извршни суд доноси одлуке и издаје наредбе без претходне усмене расправе.

У извршном поступку суд поступа на основу поднесака и других писмена. Усмена расправа (рочиште) се држи само кад је то законом нарочито одређено или кад суд сматра да је одржавање рочишта целисходно. Па и тада се саслушање странака може вршити одвојено и узети у обзир писмено дат исказ. Странке се могу саслушати и ван рочишта. Иначе је и за усмено саслушање, довољна и само кратка забелешка.

Пошто се решење (дозвола) о извршењу и друге одлуке доносе редовно без усмене расправе и саслушања противника, није тешко уочити да једно од централних начела парничног поступка — начело обостраног саслушања — има у извршном поступку сасвим ограничено дејство. Извршни суд прво дозвољава извршење и најчешће приступа спровођењу самог извршења (осим у незнатним изузецима нпр. деложација) да би тек по том дужник против кога се извршење спроводи стекао могућност да се изјасни о самом предлогу и предузетим извршним радњама, као и да предузме расположива правна средства.

Радње које чине садржину поступка извршења и обезбеђења предузимају се било од стране судије, било од стране извршних органа. Како је овде у питању један низ техничких (материјалних) радњи и како је писменост правило, то се у извршном поступку не намеће ни примена принципа непосредности; бар не у оном смислу у коме оно важи у парничном поступку. Функција испитивања (утврђивања) чињеница није нужно у делокругу судије који доноси одлуке, па је и релација између извора информација и субјекта одлучивања посредована.

Непосредност се стога овде више може схватити у захтеву да свака радња извршења буде предузета и спроведена од оног органа и суда чије је то право и дужност, по правилима о надлежности извршног суда и његовој функционалној организацији.

Страначка јавност постоји и у извршном поступку, на исти начин као и у парничном. Сва заинтересована лица (странке и учесници) могу присуствовати спровођењу (предузимању) извршних радњи које су за њих од интереса.

Начело социјалног поступања

За разлику од парничног поступка у коме су субјективни моменти лица чија су права и обавезе у питању ирелевантни, у извршном поступку ове околности на страни лица у обавези (дужник) нису без интереса за суд. За извршни поступак је карактеристично начело социјалног поступања. По томе се извршни поступак на посебан начин разликује од парничног.

Нема никакве сумње да поверилац има право на примену свих у закону предвиђених средстава ради намирења извршног захтева. Читав систем правне заштите би био илузоран, ако

се не би респектовао и на ефикасан начин обезбедио ауторитет одлуке чије се извршење тражи. Али, правнополитички гледано сврха извршног поступка ипак није и не може да буде негација личности дужника, као ни његово потпуно имовинско уништење. Остваривање досуђених имовинских захтева, по сваку цену, могло би да доведе у питање интерес целине правног поретка. *Summ ius* може да постане *summa iniuria*. Социјално хумани разлози налажу да се у поступку извршења заштити личност дужника и минимум његове егзистенције.

Начело социјалног поступања огледа се најпре у томе, што је одређени део имовине дужника изузет од извршења по самом закону². Не може се спроводити извршење на стварима и правима неопходним за нужно издржавање дужника и лица која је по закону дужан да издржава. Одређене ствари и права су изузете од извршења или је на њима извршење ограничено. Начело социјалног поступања се, осим тога, огледа и у правилу да се извршење не сме спроводити у већем обиму него што је то потребно за остваривање захтева наведених у решењу о извршењу. Начело социјалног поступања се, најзад, изражава и у овлашћењу суда да кад је поверилац предложио више средстава извршења или предмета намирења, ограничи извршење само на нека од тих средстава, односно предмета ако су довољни за остварење потраживања. Исто тако суд може (на предлог дужника) одредити друго средство извршења од предложеног, ако је то средство довољно за намирење извршне тражбине.

Као израз овог начела треба узети и правила о времену предузимања извршних радњи. Ако не постоји опасност одлагања, извршење се спроводи радним даном и то дању. За одређене врсте извршења прописана су и одређена ограничења по којима се не могу спроводити у одређеном времену (нпр. деложација зими), што је такође израз начела социјалног поступања.

Принудно остваривање имовинскоправних захтева се мора вршити на начин који у највећој мери штити личност и достојанство дужника. Законско је правило да је службено лице дужно, приликом претраживања дужниковог стана или одеа које он носи на себи, као и приликом предузимања других извршних радњи поступати с дужним обзирима према личности дужника и чланова његовог домаћинства. За разлику од ранијег стања када је и сам дужник био објект извршења, он је данас његов субјект.

У принципу је, осим тога, санкција грађанског права искључиво имовинска. Одатле и правило о недопустивости притвора дужника и других мера личне егзекуције за намирење уговорних или других имовинскоправних захтева.

² Ствари и права изузети од извршења или на којима је извршење ограничено наведене су у чл. 71, 92, 93, 152. Закона. Одређене ствари и права у друштвеној својини такође не могу бити предмет извршења (чл. 6, 188, 189, 190, 192). Но за то су разлози други.

Тежећи што бржем спровођењу извршења (*bis dat qui cito dat*) са што мање трошкова, правило је извршног права да се извршне радње предузимају у одређеним процесним стадијумима (концентрација). Мере и санкције које то обезбеђују се најчешће састоје у преклузијама. Како је већ наглашено, странке и учесници у извршном поступку — по правилу — губе право на накнадно предузимање пропуштених процесних радњи.

Поред принципа концентрације, економичности извршног поступка посебно доприносе и могућности спајања и делегације. Прво се односи на случај када се у корист једног повериоца против истог дужника у истом суду води више одвојених извршења. Друго, ако се у корист једног повериоца против истог дужника води извршење код више судова.

По себи је јасно да инсистирање на економичности поступка не може ићи на штету законитости.

Остала начела

Поред основних (разуме се, у једном релативном смислу) постоје у извршном праву и друга начела која заслужују пажњу.

То ће најпре бити начело законитости. Све радње суда и странака морају бити засноване на закону: закон је томе једини извор. Што у закону није предвиђено, то у спровођењу извршења није дозвољено. Поступак се може покренути само ако лице које извршење предлаже докаже извршним насловом да му припада право на извршење ради намирења одређеног захтева, према одређеном дужнику. Норме извршног права спадају иначе у *ius cogens*.

Извршни поступак има двостраначки карактер. И у извршном, као и у парничном поступку има две странке: поверилац и дужник³. Али је број могућних учесника много шири но у парничном поступку. То долази отуда, што се у извршном поступку обухвата не само имовина у поседу дужника, већ и његови имовински односи са трећим лицима.

За разлику од стечајног поступка (универзална егзекуција) где важи начело заједничког и равномерног намирења, у извршном поступку (сингуларна егзекуција) важи начело првенственог реда. Више поверилаца који остварују своја новчана потраживања према истом дужнику и на истом предмету намирења, намирују се оним редом којим су стекли право да се из тог пред-

³ Остаје отворено питање колико је целисходно и принципијелно прихватљива замена термина тражилац извршења и извршеник терминима поверилац и дужник, што није само термилошко питање. Замена процесних категорија материјалноправним може бити, додуше, ствар конвенције али и замене појмова. Није сваки поверилац могући тражилац извршења и обратно. Одредба чл. 2. став 2. и 3. није довољна, пошто има и других ситуација и лица која имају процесну легитимацију али не и стварну.

мета намире. За то ће код покретних ствари бити меродавно време пописа (пленидбе), односно дан кад је предлог за извршење примљен ако се попис ствари врши истовремено у корист више поверилаца. Код непокретности — забележба решења о извршењу.

Најзад, у извршном поступку има начела која се не односе на целину поступка, већ на одређене установе. Између њих се може посебно споменути начело најниже прихватљиве понуде, која ће — *nota bene* — за покретности износити трећину а за непокретности две трећине од процењене вредности.

И на крају: ако то није у складу са одредбама извршног поступка, у поступку извршења и обезбеђења сходно се примењују начела парничног поступка (нпр. начело поучавања неуге странке, начело савесног коришћења процесних овлашћења и др.).

ПРАВНА ПРАКСА

ГРАБАНСКО ПРАВО

ПРАВНИ СТАВОВИ ВРХОВНОГ СУДА ВОЈВОДИНЕ

Ваљаност уговора о купопродаји стана у друштвеној својини у смислу Закона о својини у деловима зграда („Сл. лист СФРЈ”, бр. 43/65 и 57/65) и Закона о промету земљишта и зграда („Сл. лист СФРЈ”, бр. 43/65, 57/65, 17/67) и Закона о промету непокретности („Сл. лист САПВ”, бр. 1/75 и „Сл. гласник СРС”, бр. 15/74).

Право прече куповине зграде, односно стана од стране носиоца станарског права не искључује примену одребе чл. 15. Закона о промету непокретности („Сл. лист САПВ”, бр. 1/75) односно чл. 27. Закона о промету непокретности („Сл. гласник СРС”, бр. 15/74) по којој се продаја непокретности од стране друштвено-правних лица носиоцу права својине стамбене зграде или стана у друштвеној својини врши јавним надметањем, или стављањем писмених понуда. Право прече куповине осигурава се тако да се носиоцу станарског права омогући куповина зграде, односно стана по оној цени која је постигнута на дражби.

Апсолутно су ништави они купопродајни уговори по којима су станови или стамбене зграде из друштвене својине продати носиоцу станарског права који на њима има право прече куповине непосредном погодбом, супротно одредбама чл. 15. односно 27. цитираних Закона.

Надлежност за утврђивање накнаде за грабевинско неизграбено земљиште на основу Закона о гра-

бевинском земљишту („Сл. лист САПВ”, бр. 15/76).

Утврђивање накнаде за неизграбено грабевинско земљиште у предметима који су започети пред надлежним Општинским судом пре ступања на снагу Закона о грабевинском земљишту („Сл. лист САПВ”, бр. 15/76), тј. пре 30. јула 1976. године и надаље остају у надлежности Општинског суда.

Гранична вредност спорне мењашке површине у ванпарничном поступку уређења међа.

Гранична вредност спорне мењашке површине равна се према граничној вредности спора у споровима мале вредности по Закону о парничном поступку („Сл. лист СФРЈ”, бр. 4/77).

Према чл. 460. ЗПП гранична вредност за спорове мале вредности представља износ од 1.000 динара. Према томе, и у ванпарничном поступку уређења међа као граница вредности спорне површине има се узети износ од 1.000 динара.

Грађење на туђем земљишту

У случају бесправног грађења на земљишту у друштвеној својини не примењују се правила имовинског права о грађењу на туђем земљишту.

За случај самовласног заузимања градског грађевинског земљишта примењују се одредбе Закона о грађевинском земљишту („Сл. лист САПВ”, бр. 15/76).

У случају грађења на туђем земљишту када је земљиште у грађанској својини, сопственик земљишта може тражити:

- а) рушење зграде, или
- б) откуп зграде по грађевинској вредности или
- в) накнаду вредности узурпираног земљишта према прометној вредности и евентуалну накнаду штете.

Код олучивања која ће се од наведених овлашћења признати власнику земљишта, суд ће водити рачуна о следећем:

- а) о понашању једне и друге странке приликом грађења и о савесности странака,
- б) о интересима једне и друге странке и
- в) о друштвеном интересу.

Полазећи од наведених критеријума суд неће признати право бесправном градитељу на откуп земљишта у случајевима очигледног насиља без обзира на однос вредности земљишта и зграда.

Исто тако, без обзира на савесност власника земљишта суд неће одобрити рушење објекта у случајевима несразмере у вредности земљишта и надградње уколико сопственик земљишта нема оправданог интереса да захтева рушење.

Код оцене понашања странака у овим парницама има се узети у обзир и околност да ли је и каква је правна средства власник земљишта користио током градње против бесправног градитеља.

ОДЛУКЕ

ЗАЈЕДНИЧКА ИМОВИНА БРАЧНИХ ДРУГОВА

Заједничка имовина брачних другова може се уписати у земљишне књиге и на име оба брачна друга са неопредељеним уделима. Ако је такав упис извршен, онда према одредби чл. 49. Закона о браку САПВ ниједан од брачних другова не може самостално располагати својим неопредељеним уделом.

Из образложења:

Пресудама нижестепених судава одбијен је тужбени захтев тужиоцу да се утврди ништавост уговора о купопродаји склопљеног између парничних странака у погледу непокретности описаних у изреци те пресуде, као и захтев за извршење реституције.

Решавајући о ревизији туженог, изјављеној против другостепене пресуде, Врховни суд је његову ревизију одбио из следећих разлога:

„Ревизија је неоснована”.

Погрешно се ревиденда поновљено позива на одредбу чл. 49. Закона о браку САПВ. Одредба овог чл. мора се тумачити повезано са одредбом чл. 48. истог Закона према којој се заједничка имовина брачних другова може уписати у земљишне књиге и на име оба брачна друга са неопредељеним уделима. Ако је такав упис извршен онда према одредби чл. 49. ниједан од брачних другова не може самостално располагати својим неопредељеним уделом. Ако је некретни на уписана на оба брачна друга али са опредељеним уделима, онда сваки од њих својим уделом може располагати без ограничења из чл. 49. Закона о браку.

У конкретном случају спорна кућа је у земљишној књизи била уписана као искључиво власништво тужиоца, па не може бити речи о дејству забране из чл. 49. Закона о браку. У оваквим случајевима може одлуком суда бити утврђено да је склопљени уговор без дејства у односу на онај удео у тој имовини, који припада другом брачном другу који није био уговорна странка.

Треба додати и то да је тужилац у време сачињења спорног уговора знао или могао знати да је кућа, која је била предмет купопродаје, заједничка имовина његова и његовог тадашњег брачног друга, па ипак је покушао да за свој рачун уновчи целу кућу а на штету тужених и свога брачног друга. У таквој ситуацији неосновано тужилац у ревизији износи како продаја само његове половине дела куће не одговара његовим економским интересима и плановима.

(Пресуда Врховног суда Војводине, рев. 114/78. од 25. V 1978. године).

Нема правне важности уговор међу брачним друговима који обавезу издржавања установљава без обзира на услове и ограничења предвиђена прописима Закона о браку. Нема правне важности уговор којим се мења, ограничава или укида обавеза издржавања кад иначе постоје услови предвиђени у Закону, што значи да ће суд о тој обавези одлучити по Закону а не по таквом уговору, а сам уговор ће ценити само као доказ да ли постоје услови издржавања предвиђени у Закону. Брачни другови могу пуноважно утврдити начин извршења обавезе издржавања која постоји по Закону. Према томе, суд ће ценити уговор о издржавању само као доказ да ли постоје законски услови издржавања а одредиће начин издржавања по уговору кад утврди да ова веза издржавања постоји у начелу и у уговореном обиму по закону.

(Пресуда Врховног суда Војводине, рев. 98/78. од 2. VI 1978. године).

Солидарност у обавези испуњења облигације се не испуњује избором дужника, нити се условљава немогућношћу наплате од изабраног дужника. Стога са гледишта процесног права постојање пресуде односно парнице против једног солидарног дужника није смења да се утуже и остали солидарни дужници, уколико по ранијој пресуди обавеза није у целисти испуњена.

Из образложења:

Пресудама нижестепених судова одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се тужени обавезе на исплату накнаде штете од 58.000 динара.

Решавајући о ревизији тужиоца Врховни суд је уважењем ревизи-

је преиначио пресуде нижестепених судова, те је тужбени захтев тужиоца уважио. У образложењу пресуде наводи се следеће:

„Погрешно је наиме правно становиште на коме су засноване пресуде нижестепених судова, да је тужилац везан избором солидарних дужника, те да у овој парници тужени као један од солидарних дужника може да буде обавезан на исплату, тек уколико је немогућа наплата од већ раније одређених дужника. Овакво своје становиште нижестепени судови темеље на чињеници да тужилац није тражио наплату потраживања и од солидарних дужника КВ и да није доказао немогућност наплате од свих дужника који су правослажном кривичном пресудом обавезани и на накнаду штете.

По становишту овог Врховног суда о захтеву тужиоца према туженом имало се одлучивати као да штетници — причиниоци кривичних дела КВ нису ни осуђени на накнаду штете. Не види се наиме никакав оправдан разлог због чега би се тужиоцу ускратило право да у овој парници тужи туженика, који без ваљаног основа држи 58.000 динара његове имовине само зато што је за овај износ изходовао одлуку противу штетника у кривичном поступку. У конкретном случају тужени и није солидарни дужник са КВ. Он не одговара по основу накнаде штете коју су причинили К и В кривичним делом. Његова одговорност је по другом правном и чињеничном основу. Основ његове одговорности је неосновано обogaћење, јер се код њега налази без правног основа туженикових 58.000 динара. Околност, да је тај исти износ обухваћен и у укупном износу штете коју су тужиоцу нанели К и В не значи њихову солидарност у међусобним односима, тако да су и њихове обавезе међусобно самосталне. Због тога тужени одговара тужиоцу за наведени износ све догдe док се он код туженог налази. Евантуална исплата истог износа од стране К и В (или пак од самог туженог) може да има само значај измене материјално-правних услова о постојању неоснованог обogaћења, односно обавезе накнаде штете за исплаћени износ, јер отклања осиромашење

у имовини тужиоца односно (за случај да тужени исплати) смањење штете за коју одговарају К и В.

Питања постојања парнице односно пресуђене ствари су питања примене процесног права а не материјалног права. Према томе, постојање раније пресуде може се третирати као евентуално процесна сметња на покретање нове парнице, међутим, са тачке гледишта процесног права с обзиром на одредбе ЗПП постојање правоћне одлуке о имовинском правном захтеву према К и В, не представља ни по једног од изнетих основа процесну сметњу за тужбу против туженика по изнетом основу. Одвојено је, међутим, питање двоструке наплате исте штете. Очигледно је да на такву наплату тужилац нема право. Но, то га не спречава на исходовање пресуде према сваком од одговорних и према штетницима и према туженом. Против, пак, двоструке наплате могу се штетници и тужени успешно бранити било у парничном, било у извршном поступку. У парничном поступку ако је штета већ намирена и то приговором да је тражбина намирењем угашена, а у извршном поступку предлогом да се извршење обустави због исплате дута или опозиционом тужбом из тог разлога. Дакле, до двоструке наплате (уколико то обвезници сами не желе) не може доћи. Према томе не стоји никакав битни разлог зашто би се оштећеном ускраћивало право да утужи туженог

у овој парници. Супротан став би довео дотле да би оштећени могао остати ненамирен, или да би нову тужбу требало условљавати неуспешним извршењем пресуде по овој тужби, а то не одговара природи међусобних односа о којима се овде ради.

Све оно што је напред речено важи и за случај солидарних обавеза. Наиме, према правним правилима имовинског права, која прихвата овај Врховни суд, сваки дужник солидарне обавезе одговара повериоцу за целу обавезу и поверилац може захтевати њено испуњење од кога хоће, све док не буде потпуно испуњена, али када један дужник испуни обавезу она престаје и сви се дужници ослобађају. Од више солидарних дужника сваки може дугovati са другим роком испуњења, под другим условима и уопште са различитим одступањима.

Према томе, по правилима материјалног права солидарност у обавези се не исцрпљује избором дужника, нити се условљава немогућношћу наплате од изабраног дужника, а са тачке гледишта процесног права постојање пресуде односно парнице против једног солидарног дужника, није сметња да се ујеруже и остали солидарни дужници.

(Пресуда Врховног суда Војводине, рев. II4/78. од 7. IV 1978. године).

Из Билтена судске праксе

САОПШТЕЊА

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

На седници Управног одбора, одржаној 1. септембра 1978. године, донета су следећа решења:

1) Узет је на знање извештај председника Управног одбора и секретара Управног одбора о раду између две седнице и извештај благајника Управног одбора о финансијском стању Адвокатске коморе Војводине.

2) При Покрајинском секретаријату за урбанизам, стамбене и комуналне делатности из Новог Сада у сагласности са потпредседником Скупштине САП Војводине другом Руди Совом, формира се радна група за проучавање питања давања стана на коришћење у својини грађана код развода брака. Управни одбор Адвокатске коморе Војводине за члана ове радне групе предложио је др Николу Воргића, адвоката из Новог Сада, а за његовог заменика Милана Добросављева, адвоката из Новог Сада.

3) Управни одбор је одлучио: Примљени материјал од Покрајинског секретаријата за рад — Нацрт Правилника о обрасцу уговора о запошљавању доставља се Комисији за прописе и правну праксу ради давања мишљења.

4) Управни одбор одлучио је да се рок за давање мишљења предлога и примедби на Нацрт Кодекса адвокатске етике продужи за 60 дана, о чему ће се расписом обавестити све Општинске организације адвоката.

5) Управни одбор одлучио је да се пречишћени текст Статута Адвокатске коморе Војводине, објављен у посебној свесци, достави сваком члану Адвокатске коморе по цени од 50.— дин.

6) Управни одбор задужио је Комисију за опорезивање адвоката која ће бити попуњена са једним чланом из сваке Општинске организације адвоката за праћење спровођења и примену Друштвеног договора о усклађивању обавеза адвоката за задовољавање општедруштвених и заједничких потреба.

7) Управни одбор је одлучио да се изврши адаптација пословних просторија Адвокатске коморе Војводине. У циљу спровођења ове одлуке формирана је радна група са задатком да прибави потребне предрачуне за извођење радова и предложи могућности за обезбеђење потребних средстава за адаптацију. За руководиоца радне групе одређен је Томислав Милић, адвокат из Новог Сада, секретар Управног одбора, а за чланове одређени су: Боривој Томин, адвокат из Новог Сада, Стеван Рончевић, адвокат из Новог Сада, Јосип Кујунџић, адвокат из Суботице, Миковић Милан, адвокат из Панчева, Александар Ердељан, адвокат из Сремске

Митровице, потпредседник Управног одбора, Имре Варади, адвокат из Зрењанина, и Бұра Бошњак, адвокат из Сомбора.

8) Решењем број 233/78. уписује се у Именик адвоката Аћимовић Слободан, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Братства и јединства бр. 30, са даном 1. септембар 1978. године.

9) Решењем број 248/78. уписује се у Именик адвоката Ребић Слободан, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, М. Тита бр. 16, са даном 1. октобар 1978. године.

10) Решењем број 255/78. уписује се у Именик адвокатских приправника Јовановић Зоран, са адвокатско-приправничком вежбом код Перваз Јована, адвоката у Новом Саду. Адвокатско-приправничка вежба тече од 1. септембра 1978. године.

11) Решењем број 256/78. евидентира се уговор о пружању правне помоћи и заступању закључен дана 26. VI 1978. године између Матијевић Ивана, адвоката из Новог Сада, и Института за заштиту на раду, заштиту од пожара и пројектовање, савремену организацију и образовање из Новог Сада, ООУР-а Завод за савремену организацију и образовање из Новог Сада.

12) Решењем број 238/78. евидентира се уговор о пружању правне помоћи и заступању закључен дана 1. јуна 1978. године између Булатовић Радоње, адвоката из Новог Сада, и „Путник“ југословенско-туристичко и аутомобилско предузеће ООУР „Путник Војводина“ из Новог Сада.

13) Решењем број 246/78. евидентира се уговор о пружању правне помоћи и заступању закључен дана 6. јула 1978. године између Бајић Мирослава, адвоката у Сенти, и Самоуправне интересне заједнице за становање из Чоке.

14) Решењем број 214/78. евидентира се уговор о пружању правне помоћи и заступању закључен дана 19. IX 1977. године између Матијевић Ивана, адвоката из Новог Сада, и „Ghetaldus“ ООУР оптички сервис из Новог Сада.

15) Решењем број 252/78. наложено је књиговодству Коморе да изврши обрачун посмртнине иза преминулог Тилгер Чабе, адвоката из Бачке Тополе, који је умро 15. VIII 1978. године и посмртнину исплати његовој удовици Тилгер Ержебети из Бачке Тополе, Петефи бригаде бр. 16.

16) Решењем број 197/78. донето је решење о исплати посмртнине иза преминулог др Јожефа Рекецки, адвоката у пензији из Кањиже, који је умро 4. октобра 1977. године и наложено књиговодству да изврши обрачун и посмртнину исплати сунрузи преминулог др Отилији Борош из Кањиже, Дамјанићева бр. 6.

17) Решењем број 226/78. наложено је књиговодству Коморе да подмири трошкове сахране Станимира Милића, адвоката у пензији из Новог Сада, који је умро 21. јуна 1978. године, до висине посмртнине и овај износ исплати сестри Чипе Јулијани из Новог Сада према исплаћеним рачунима.

18) Решењем број 205/78. брише се из Именика адвоката Николић Петра Коста, адвокат у Ковачици, са даном 30. јуни 1978. године, због пензионисања. Мимоилази се одређивање преузимаатеља, јер нема недвршених предмета. Узето је на знање да задржава чланство у Фонду посмртнине и након пензионисања.

19) Решењем број 210/78. брише се из Именика адвоката Вилушић Божо, адвокат у Шиду, Бориса Кидрича бр. 10 са даном подношења захтева за брисање 24. јуном 1978. године, због заснивања радног односа.

20) Решењем број 220/78. брише се из Именика адвоката Бранислав Бикић, адвокат у Бачком Петровцу, са даном 1. јули 1978. године, због пензионисања. Мимоилази се одређивање преузимања адвокатске канцеларије Бикић Бранислава, јер је радио у заједничкој канцеларији са Микловић Маријом, адвокатом из Бачког Петровца, Народне револуције бр. 20. Узето је на знање да задржава чланство у Фонду посмртнине.

21) Решењем број 225/78. брише се из Именика адвоката Иличић Обрад, адвокат у Новом Саду, са даном 15. јули 1978. године, због пензионисања. За преузимања одређен је Гојковић Мита, адвокат у Новом Саду, Народних хероја бр. 19/І. Узето је на знање да задржава чланство у Фонду посмртнине.

22) Решењем број 227/78. брише се из Именика адвоката Вуков Буро, адвокат у Суботици, са даном 15. јули 1978. године, због пензионисања. За преузимања одређен је Вуков Буро, млађи, адвокат у Суботици, Бориса Кидрича бр. 11. Узето је на знање да задржава чланство у Фонду посмртнине.

23) Решењем број 228/78. брише се из Именика адвоката Бошковић Стеван, адвокат у Новом Саду, са даном 15. јули 1978. године, због пензионисања. За преузимања одређена је Бошковић Весна, адвокат у Новом Саду, Народних хероја бр. 5/І. Узето је на знање да задржава чланство у Фонду посмртнине.

24) Решењем број 243/78. брише се из Именика адвоката Аршинов Владимир, адвокат у Зрењанину, са даном 31. август 1978. године, јер жели да ужива пензију. Мимоилази се одређивање преузимања јер нема недовршених предмета. Узето је на знање да задржава чланство у Фонду посмртнине.

25) Решењем број 245/78. брише се из Именика адвоката Ковачев Миодраг, адвокат у Апатину са даном 15. август 1978. године, због заснивања радног односа. За преузимања одређен је Јуришић Иван, адвокат у Сомбору. Доситеја Обрадовића бр. 11.

26) Решењем број 200/78. узето је на знање да Стеванов Милан и Маријански Лазар, адвокати из Суботице, од 23. јуна 1978. године воде удружену адвокатску канцеларију у Суботици, Енгелсова бр. 10.

27) Решењем број 207/78. узето је на знање да је Станковић Радивоје, адвокат у Новом Саду, са даном уписа у Именик адвоката 30. јуном 1978. године приступио у адвокатску радну заједницу „Адвокатски биро“ установа правне помоћи, коју сачињавају адвокати: Кркљуш Иван, Стојковић Радмила и мр Војислав Попадић, са седиштем канцеларије у Новом Саду, Сремска бр. 10.

28) Решењем број 222/78. брише се из Именика адвокатских приправника Даријевић Васа, са вежбом код Радовић Николе, адвоката у Старој Пазови са даном 10. јули 1978. године, због заснивања радног односа.

29) Решењем број 232/78. узето је на знање да је Ђурчин М. Душан, са даном 14. јули 1978. године, након одслужења редовног војног рока, наставио адвокатско-приправничку вежбу код Ђурчин Милана, адвоката у Панчеву.

Управни одбор

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

Пре преласка на утврђени дневни ред седнице Управног одбора 6. октобра 1978. године, минутом ћутања одата је пошта преминулој Олги Царић, адвокату из Новог Сада, дугогодишњем члану и функционеру Адвокатске коморе Војводине. Потом је Милић Томислав, секретар Управног одбора, говорио о животном путу преминуле Олге Царић.

1) Узет је на знање извештај председника Управног одбора, секретара Управног одбора о раду између две седнице, и извештај благајника Управног одбора о финансијском стању на дан 6. октобар 1978. године.

2) Управни одбор узео је на знање да је Адвокатска комора Војводине примила од Социјалистичког савеза радног народа Војводине одлуку о структури и броју делегата Покрајинске конференције ССРН Војводине, и начину њиховог избора. Према овој одлуци Савез удружења правника Војводине, Адвокатска комора Војводине и друге организације и удружења у области права дају два делегата. Закључено је да се предметни материјал достави Комисији за статутарна и нормативна акта у циљу сачињања одговарајућег правилника.

3) Управни одбор узео је на знање да је од Покрајинског секретаријата за правосудје и општу управу примљен позив за учествовање на саветовању у вези Закона о облигацијама и Извршном поступку. Закључено је да се позив достави Општинским организацијама адвоката и Комисији Управног одбора за прописе и правну праксу у циљу благовременог пријављивања учешћа на саветовању.

4) Управни одбор прихватио је сугестију администрације Савеза републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије да примљени материјал за Бечке адвокатске разговоре који ће се одржати фебруара 1979. године прочуи и преведе колега који би учествовао на Бечким адвокатским разговорима као представник југословенске адвокатуре и предложио за представника југословенске адвокатуре на Бечким адвокатским разговорима др Лошонц Аурела, адвоката из Суботице, потпредседника Управног одбора Адвокатске коморе Војводине.

5) Управни одбор дао је сагласност да Варади Имре, адвокат из Зрењанина, буде национални референт на Конгресу МУА септембра 1979. године у Кану на тему: Доказивање страног права.

6) Управни одбор узео је на знање да ће се потписивање Друштвеног договора о усклађивању обавеза адвоката за задовољавање општедруштвених и заједничких потреба обавити 16. X 1978. године у Великој сали Скупштине општине Нови Сад, 17. октобра 1978. године у сали Скупштине општине Зрењанин, 18. октобра 1978. године у малој сали Скупштине општине Панчево, 19. октобра 1978. године у сали Скупштине

општине Сомбор, 20. октобра 1978. године у сали Скупштине општине Сремска Митровица, и 23. октобра 1978. године у сали Скупштине општине Суботица. Управни одбор прихватио је информацију о учињеним припремама Општинских организација адвоката поводом предстојећег потписивања Друштвеног договора.

7) Управни одбор усвојио је Информацију о раду адвокатских радних заједница на територији САП Војводине, коју је сачинила Комисија за удруживање рада у адвокатури, и закључио: у циљу извршења тачке 2. Предлога мера за побољшање стања у адвокатури Извршног већа Скупштине САП Војводине од 28. VII 1977. године потребно је затражити од адвокатских радних заједница нормативна акта и да свака адвокатска радна заједница достави извештај Управном одбору о стању и проблеми ма у својој радној заједници.

8) Узета је на знање Информација Милић Томислава, секретара Управног одбора, да је СИЗ-у за урбанизам општине Нови Сад поднет захтев ради испитивања потреба за адаптацију зграде у Новом Саду, Змај Јовина бр. 20, и одређивања услова и могућности обезбеђења средстава за покривање трошкова адаптације.

9) Решењем број 276/78. уписује се у Именик адвоката Телбешки Иштван, са седиштем адвокатске канцеларије у Бачкој Тополи, Петефи бригаде бр. 4, са даном 6. октобар 1978. године.

10) Решењем број 283/78. уписује се у Именик адвоката Попивода Славко, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Драгише Брашована бр. 14, са даном 6. октобар 1978. године.

11) Решењем број 297/78. уписује се у Именик адвокатских приправника Живанчевић Вера, са адвокатско-приправничком вежбом код Царић Бранка, адвоката у Новом Саду. Адвокатско-приправничка вежба тече од 6. октобра 1978. године.

12) Решењем број 272/78. брише се из Именика адвоката Тилгер Чаба, адвокат у Бачкој Тополи, са даном 15. VIII 1978. године, услед смрти. За преузиматеља адвокатске канцеларије преминулог адвоката Тилгер Чабе одређен је Чернаи Реже, адвокат у Бачкој Тополи, Раде Кончара бр. 34.

13) Решењем број 282/78. брише се из Именика адвоката Олга Царић, адвокат у Новом Саду, са даном 25. IX 1978. године, услед смрти. За преузиматеља адвокатске канцеларије преминуле Олге Царић одређује се Бранко Царић, адвокат у Новом Саду, Милетићева бр. 32.

14) Решењем број 289/78. узето је на знање да је Милић Душан, са 30. IX 1978. године иступио из чланства АРЗ „Правна заштита“, и да од 1. X 1978. године води индивидуалну адвокатску канцеларију у Новом Саду, Војвођанских бригада бр. 9.

15) Решењем број 291/78. наложено је: у Евиденцији адвокатских радних заједница Адвокатске коморе Војводине уписати промену да је Милић Душан, са даном 30. IX 1978. године иступио из чланства АРЗ „Правна заштита“, јер од 1. октобра 1978. године води индивидуалну адвокатску канцеларију.

16) Решењем број 257/78. брише се из Именика адвоката Филиповић Албе, адвокат у Суботици, са даном 1. септембар 1978. године, због пензионисања. За преузиматеља одређен је Филиповић Иван, адвокат у

Суботици. Узето је на знање да Филиповић Албе задржава чланство у Фонду посмртнине и након пензионисања.

17) Решењем број 279/78. брише се из Именика адвоката Поп Митић Синиша, адвокат у Старој Пазови, са даном 30. IX 1978. године, због пензионисања. За преузиматеља одређен је Антић Слободан, адвокат у Старој Пазови, Ул. ЈНА бр. 21. Узето је на знање да Поп Митић Синиша задржава чланство у Фонду посмртнине и након пензионисања.

18) Решењем број 292/78. брише се из именика адвоката Николић Влајко, адвокат у Сенти, са даном 30. IX 1978. године, због пензионисања. Мимоилази се одређивање преузиматеља адвокатске канцеларије Николић Влајко, јер нема недовршених предмета. Узето је на знање да Николић Влајко задржава чланство у Фонду посмртнине и након пензионисања.

19) Решењем број 295/78. наложено је књиговодству Коморе да изврши обрачун посмртнине иза преминуле Олге Царић адвоката у Новом Саду, и посмртнину исплати сину преминуле Олге Царић, Бранку Царићу, адвокату из Новог Сада, Милетићева бр. 32.

Управни одбор

ОЛГА ЦАРИЋ

Почетком јесени 1978. године, адвокати Новог Сада изгубили су из својих редова угледног и истакнутог адвоката Олгу Царић, а војвођанска адвокатура цењеног функционера и заслужног друштвеног радника.

Од своје драге колегинице адвокати Новог Сада опростили су се на Новом гробљу у Новом Саду дана 27. IX 1978. године, одајући јој последњу пошту заједно са великим бројем грађана, рођака и пријатеља. Евоцирајући успомене на животни пут ове велике жене адвоката од покојнице су се опростили представници правосуђа и друштвено-политичких организација осветљавајући њезин примеран лик као ангажованог правника и друштвено-политичког радника.

Одмах после завршених студија на Правном факултету у Суботици Олга Царић се уписала у Именик адвокатских приправника, а адвокатско-приправничку вежбу стиче у адвокатској канцеларији свога мужа, тада већ познатог адвоката др Војина Царића. За време рата Олга Царић је од стране окупатора са породицом била интернирана из Бачке, а у интернацији је два пута била терана у логоре.

Само неколико недеља после ослобођења Новог Сада Олга Царић добија одговорни задатак постављањем за помоћника старатеља Адвокатске коморе у Новом Саду до избора цивилних власти. Овај одговоран и за адвокатуру врло значајан задатак Олга Царић је вршила крајње савесно и пожртвовано. Сачувана архива, библиотека и друге материјалне вредности Адвокатске коморе у Новом Саду најбољи су доказ њеног одговорног извршења тог задатка.

Адвокатски испит Олга Царић је полагала после ослобођења и одмах затим се уписала у Именик адвоката, остајући верна овом позиву до краја живота.

За све време рада у адвокатури Олга Царић је уживала велики углед код својих колега, судија и правника, а код грађана и клијената углед и велику популарност. Врата њене адвокатске канцеларије била су отворена клијентели из редова народа и народности који живе на територији Војводине, јер је била добар познавалац мађарског језика, а служила се и језиком словачке народности.

Олга Царић је била жена широке опште културе и великог стручног знања, па се са лакоћом прихватала одбрана у сложеним кривичним претресима и компликованим грађанским парницама. Својим клијентима Олга Царић је пружала све врсте правне помоћи, а ово је могла јер је била у току сталних промена које су се одражавале у променама и изградњи новог правосудног система.

У одбрани законитих права својих клијената Олга Царић је иступала одлучно и са мушком снагом. Њена одлучност и бескомпромисност у одбрани и заступању својих клијената остаће дуго у сећању, заслужни сваке похвале.

Од дана уписа у Именик адвоката Олга Царић је као функционер Адвокатске коморе преузимала на себе и велик део друштвене одговорности. У значајном периоду времена за југословенску и војвођанску адвокатуру Олга Царић је у органима Коморе вршила врло одговорне функције. Дуги низ година она се налазила на функцији секретара Савета Коморе, секретара Управног одбора Адвокатске коморе Војводине, заменика председника Вишег дисциплинског суда, а смрт ју је затекла на функцији заменика председника Уређивачког савета „Гласника”. Као функционер Адвокатске коморе Војводине дала је свој допринос у организовању администрације Коморе и обликовању и доношењу нормативних аката.

Почетком 1972. године Олги Царић је од Председника Републике уручен Орден за рад са сребрним венцем као признање за њен дугогодишњи пожртвован и несебичан рад у адвокатури као друштвеној и јавној служби. Олга Царић је прва жена у нашој земљи која је као адвокат добила ово високо одликовање.

И поред велике професионалне и друштвене ангажованости Олга Царић је успела да својој деци пружи примерно васпитање и да истовремено одржава контакте са широким кругом пријатеља.

Олга Царић је била цењена од свих који су је познавали и као човека, и као мајку и као адвоката.

Име пок. Олге Царић остаће у трајном сећању као леп пример вредног, стручног, савесног и доброг адвоката, пожртвоване мајке и племените жене.

Слава јој!

Томислав Милић

САДРЖАЈ

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

- Полемика (Јубилеј удружених адвоката — Изјашњење АК
поводом чланка у „Дневнику”) — — — — — 1

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

- Иван Кркљуп, *Кривична дела ван Кривичног закона САП
Војводине* — — — — — 5
Др Милијан Поповић, *Правна природа самоуправног права* — 15
Др Никола Вортић, *Начела извршног поступка* — — — — — 19

ПРАВНА ПРАКСА

- Грађанско право (Из Билтена судске праксе)* — — — — — 26

САОПШТЕЊА

- Из седнице Управног одбора* — — — — — 30

НЕКРОЛОГ

- Олга Царић (Томислав Милић)* — — — — — 33

Уређивачки савет:

Председник:

Никола Вујашковић
судија Врховног суда Војводине

Светозар Дракулић, заменик јавног правобраниоца Војводине, *Антоније Борић*, саветник покрајинског секретара за правосуђе и општу управу, *Никола Јеловац*, адвокат у Сомбору, *Васа Калишки*, адвокат у Панчеву, *Жива Коњевић*, шеф Службе за скупштинске послове Привредне коморе Војводине, *Војислав Маринков*, адвокат у Вршцу, *др Љубиша Милошевић*, редовни професор Правног факултета у Н. Саду, *Душан Мићић*, секретар Покрајинског друштвеног правобраниоца самоуправљања, *Светозар Николић*, судија Врховног суда Војводине, *Милан Рапајић* адвокат у Новом Саду, *Војислав Рашовић*, адвокат у Сремској Митровици, *Ласло Цабафи*, адвокат у Зрењанину, *др Петар Шарчевић*, доцент Правног факултета на Ријечи, *Душан Шипка*, стручно-политички сарадник у Покрајинској конференцији ССРН Војводине

Уређивачки одбор:

Главни и одговорни уредник
Сава Савић
адвокат у Новом Саду

Борђе Вебер, адвокат у Новом Саду, *Будислав Вулетић*, адвокат у Новом Саду, *Светозар Добросављев*, судија Општинског суда у Новом Саду, *Живко Киселички*, судија Вишег суда у Новом Саду.

Технички уредник:

Мирјана Јовановић

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине, 21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. — Телефон: 29—459. — Годишња претплата 240.— дин., за иностранство двоструки износ. Цена једног броја 25.— дин.
Тек. рачун 65700-678-2047. Ручкописи се не враћају.

На основу мишљења Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу САНВ бр. 418—185 од 23. маја 1973. године, *Гласник* је стручна публикација ослобођена основног и посебног пореза на промет.

